

De lifters van Loulou

Colofon

ISBN: 978 94 6365 483 8

1e druk 2022

© 2022, Marilou Nillesen

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Foto auteur: Puck Smits

Foto en vormgeving omslag: Huub Smits

Vormgeving binnenwerk: Evelien Veenstra

Elke gelijkenis met bestaande personen berust louter op toeval,
behalve natuurlijk schrijver Marcel Proust (1871 - 1922)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

De lifters van Loulou

Marilou Nillesen

*Opgedragen aan onafhankelijke en kritische journalisten
en aan eenieder die zich sterk maakt de waarheid boven tafel te krijgen*

“Liefde is niet als de kunstenaar die de wereld rondreist op zoek naar volkomen schoonheid. Liefde is de kunstenaar die in elk gezicht iets moois en verhevens vindt.”

Søren Kierkegaard

“Proust ging er niet mee akkoord dat de gelukkige vakantie voor altijd verloren ging. Hij wilde die opnieuw scheppen. Hij liet de dood zien dat het verleden na verloop van tijd in een onsterfelijk heden opgaat; méér waar en rijker dan oorspronkelijk.”

Albert Camus

Zodra het koele ijzer van het mes mijn huid raakt ril ik onwillekeurig. Door mijn oogharen kijk ik recht in zijn groene ogen, vlak boven me. Lichtgroen met kleine bruine streepjes erin, zie ik; zo dichtbij is zijn gezicht bij het mijne.

Ik schat hem begin twintig. Een vlassig baardje dat zijn pokdalige huid maar slecht verhult. Dan vernauwen zijn ogen zich en vanuit mijn ooghoeken zie ik iets blikkeren, gevolgd door een snelle beweging van zijn hand.

Een lichte prikkeling, meer voel ik niet. Met een mengeling van angst en verbazing volg ik nauwlettend zijn handelingen. ‘Standaardprocedure’, mompelt hij als antwoord op mijn verontruste blik. Ik zeg niets en kijk naar het hoge plafond. Ik haal geconcentreerd adem.

In door de neus, uit door de mond. Ik sluit mijn ogen.

De doordringende Dettol-lucht die de kleine ruimte van deze kamer vult - alsof er geen zuurstof is, alleen maar ontsmettingsmiddel - laat me duizelen. Een bedwelmende geur uit mijn jeugd. Ik sta weer in de keuken voor het aanrecht, onze zevende verjaardag is de week ervoor gevierd. Mijn nieuwe horloge bungelt om mijn arm; het bandje te groot voor mijn smalle pols. 's Nachts onder mijn deken kijk ik gebiologeerd naar de fluorescerende wijzers, naar het gestage ritme waarin de tijd wordt weggetikt.

Terug in die keuken zie ik ook de witte geiser aan de muur en als ik op mijn tenen ga staan het geblokte patroon van de zwarte en witte tegeltjes in de gootsteen, als een marmeren dambord. Mijn moeder staat rechts van me. In mijn herinnering doemt ze op, reusachtig groot en haarscherp. Flesje Dettol in de hand, haar schelle stem zacht. ‘Denk erom, alleen gorgelen, niet doorslikken, Sjuul.’

Het zou een einde moeten maken aan een eindeloze rij keelontstekingen. Geen idee of het ooit heeft gewerkt.

Dan voel ik plots een scherpe pijn die me in één keer terugbrengt in de zwartleren stoel. Ik kijk op, het gelaat van de jonge man nog altijd vlakbij, bijna intiem zo voelt het. Ik ruik de Stimorol in zijn adem als hij zegt: ‘Zo, dat is het begin. Klaar voor de rest?’

Aan het eind van de zin schiet zijn stem iets omhoog. Het past niet bij zijn stoere uiterlijk waar hij zo zijn best voor lijkt te doen, met die leren armbandjes en grote ijzeren oorringen. Op een vreemde manier is het net of die zangerige intonatie zijn ware karakter toont. Dat potige voorkomen is allemaal maar schijn.

Ik slik, knik en kijk opnieuw weg.

En dan wordt tijd vloeibaar, ongrijpbaar. Geen fluorescerende wijzer die me nog houvast kan bieden in het donker. Alsof alles in een andere versnelling komt. Zodra ik het maar probeer aan te raken valt het uiteen, glipt het als zand door mijn vingers en weg is het. Geen idee hoe lang ik hier lig, hoe lang het nog duurt. Tijd als een lome zomerdag, een langgerekte geeuw.

Het is het constante, eentonige gezoem van de naald van het apparaat. Die typische ontsmettingsgeur die herinneringen losweekt en met hetzelfde gemak weer laat oplossen. Of het is die stekende pijn die voelt alsof iemand met zijn nagel hard in mijn huid drukt - en dat constant blijft doen. Liggend in die zachte stoel, mijn ogen dicht, is er niets anders dan dit. Ik word dat geluid. Die geur. Die pijn. Dit is wat het is. Ik wil dat het stopt, ik wil dat het doorgaat. De hele wereld verengt zich opeens tot alleen deze stoel, tot mijn lichaam, tot deze gebeurtenis.

‘Et voilà!’, hoor ik schijnbaar vanuit het niets. Ik knipper met mijn ogen en ontwaak.

‘Tevreden?’, vraagt degene die me zojuist voor het leven heeft getekend. Uitnodigend houdt hij een ronde handspiegel voor me. Met verwondering kijk ik naar mezelf, en nieuwsgierig zoeken mijn ogen dit teken dat nu voorgoed bij mij hoort. Eén blik en ik voel dat het goed is. Mijn angst was ongegrond, zoals zo vaak. Het voelt goed. Mijn eigen opgetogen blik weerkaatst in de spiegel. Even ben ik geneigd te geloven wat mijn moeder altijd zegt: dat het beste nog moet komen. Dan zoemt mijn telefoon en de boodschap laat me meer huiveren dan de naald in mijn huid. Mijn kortstondige geluuksmomentje van zojuist spat als een zeepbel uit elkaar. De spetters ervan bedekken de sproeten op mijn gezicht.

*

Vreemd idee dat dit allemaal nog geen 24 uur geleden is, bedenk ik me, terwijl ik mijn grijze Citroën HY-bus onder het bord Porte de la Chapelle door manoeuvreer. Parijs binnen handbereik en dat is te horen. Boosaardig getoeter links van me. Het gaat al snel op in het eindeloze geluid van verontwaardigde claxons. Ik druk het gaspedaal iets dieper in om zo vlug mogelijk afstand te nemen van wat er gisteren allemaal is gebeurd. Snel verder. Als ik terugdenk aan mijn eigen reactie, knijpen mijn ingewanden zich samen, achter het stuur krimp ik iets ineen. Ik haal diep adem en snel richt ik mijn blik weer op de weg.

Een vluchtige blik in de achteruitkijkspiegel, dan over mijn schouder en dan geef ik richting aan, netjes zoals ik het heb geleerd. Het regelmatig klikklakkende ritme van de richtingaanwijzer leidt me richting Boulevard de la Villette. Links rijzen smeedijzeren pilaren statig uit de grond en laten de metro door de lucht razen. Rechts zie ik blauwige glazen

puien die Loulou mooi reflecteren. Ik kijk schaamteloos naar mijn eigen spiegelbeeld. Zoekend naar een spoortje zelfvertrouwen kijk ik naar alleen datgeen wat ik wil zien. Een krachtige vrouw die weet wat ze wil. Een onstuimige bos rode krullen achter het grote stuur van het Franse busje dat hier thuis hoort. Ik val hier niet op.
Godzijdank.

Tot zover klopt het nog. Het verhaal zoals ik het vertel. Er is weinig van gelogen. Of in ieder geval niet meer dan een ander zou doen als je zo'n verhaal vertelt, denk ik.

Mijn bleke huid is heel licht, bijna doorzichtig waardoor je mijn aderen als flauwblauwe riviertjes aan de binnenkant van mijn armen ziet stromen. Menige langdradige les op school zit ik verbaasd naar die vreemde routekaart onder mijn huid te kijken, me erover verbazend dat dit ondergrondse gangstelsel mijn lijf gaande moet houden.

“Durf jij dit?” vraagt Jeroen die in de vierde klas naast me zit. Niemand anders wil naast dit plakkerige jongetje zitten, met zijn piekerige haar, dat eeuwige bordeauxrode spencertje en zijn armen vol schilferige eczeem. Het puntje van zijn tong piept uit zijn mond als hij met zijn passer in zijn onderarm prikt. De druppel bloed die eruit komt, likt hij gretig en grijnzend op.

“Zoet. Nu jij.”

Ik zet de roestige naald tegen mijn huid. Ik duw zachtjes, mijn huid veert elastisch mee. Ik durf niet te prikken. Als ik voel dat de uitleg van de staartdelingen opeens stilvalt, geef ik de passer snel terug.

“Bij mij werkt dat niet. Ik heb superkrachten”, fluister ik. Jeroen snuift en steekt de passer in zijn mond.

“Daarvoor zijn ze niet gemaakt, Jeroen, doe eens normaal joh. En Sjuul, zit Jeroen niet op te stoken om dat soort dingen te doen. Jij weet wel beter.”

Tuurlijk. Altijd weten ze mij te vinden, de juffen en meesters, ik word nooit over het hoofd gezien. Mijn gezicht vol roestbruine sproetjes en springerige krullen die weigeren zich te laten intomen. Mikpunt als er iemand moet worden aangesproken. Maar ik zwijg, slik mijn verontwaardiging in. De juf van groep vijf is lief, ze strijkt over mijn krullen en zegt dat ik gouden haar heb. ‘Een meisje dat heel goed kan doen alsof ze weet wat ze wil’, staat op mijn kerstrapport. Ik voel me betrappt.

Het meeste is waar, die Jeroen deed dat echt. Maar het is niet de hele waarheid. Van dat gouden haar - dat ging anders. Maar ik heb het verhaal zo gemaakt, als tegengif tegen dat krenge dat me naar huis stuurde om mijn haar of te knippen omdat er kauwgom in zat. Maar dat is geen leuk verhaal. Met deze versie kan ik wel leven.

Een wirwar van auto’s, taxi’s en scooters racet over de Boulevard de Magenta, alsof er een startschot is gegeven voor een wedstrijd waaraan ik niet deelneem. Loulou laat zich niet opjagen door het drukke verkeer en ronkt gestaag verder, alles in haar eigen tempo.

Vanuit het niets doemen om me heen ineens tegelijkertijd remlichten op. Een slungelige jongen steekt onverwacht de weg over - dronken, verward of allebei. En achter het stuur van mijn HY drijf ik op die zee van dansende rode lichtjes. Zo plots als alles tot stilstand is gekomen, zo vlot komen de auto’s weer in beweging en we gaan door, richting Place de la République. En ik golf mee, zoals zo vaak.

Soms zien mensen mij daardoor als een ijskonijn. Dat zijn de

mensen die me niet kennen. Niet echt althans. Want binnen borrelt en gromt het voortdurend. Woede huist in mij, als een van de oudste bewoners die nooit van plan is te vertrekken. Het raast door mijn aderen en laat mij mensen oprecht haten.

‘Mensen komen op jou af’, zei een bevriende collega tegen me, ‘omdat jij op geen enkele manier een bedreiging vormt. Het is je gezicht, je houding: alsof je uitstraalt dat je mensen wilt helpen. Mensen voelen zich veilig bij je, omdat jij geen kwaad van zins bent.’

In zo’n geval glimlach ik maar even, terwijl ik mijn werkelijke gedachten voor straf naar de gang stuur. Ze blijven daar niet lang zitten want ik heb er weinig over te zeggen: ze zijn er gewoon en sturen mijn blik op de wereld. Maar ik kan ze doorgaans wel beteugelen.

Doorgaans. Maar niet gistermiddag. Mijn God, gistermiddag. Alleen al die herinnering zorgt voor beklemmende schroom. Ik schaam me kapot. Het feit dat ik mezelf niet in de hand had doet bijna fysiek pijn, die gêne maakt me machteloos. Ik knijp in mijn stuur.

‘Je suis Charlie’ staat in grote, slordige letters op de witte sokkel van het beeld van Marianne gespoten, zie ik als ik richting Avenue Parmentier koers. Het is troostrijk hier te rijden. In plaats van een voorspelbare redactievergadering met altijd dezelfde collega’s aan altijd hetzelfde woord toer ik nu door het elfde arrondissement in Parijs. Ik kijk om me heen en laaf me aan de voorbijschietende beelden. De schreeuwerige reclames, de grote koffieketens, het kleine bakkertje op de hoek, alles roept herkenning op, het voelt als een soort warm welkom en verdringt de zure atmosfeer van gisteren.

Triperie - volailles - charcuterie - boucherie op een verweerde

rode luifel, en dan daar linksaf. In Rue du Chemin Vert vind ik een parkeerhaventje waarin Loulou precies past. Ik haal mijn sleutel uit het contact, haal diep adem en wentel me in het geruststellende vooruitzicht van een tijd in deze stad. Terwijl ik één voet nog op de treeplank heb, half hangend over de bank heen, mijn arm reikend naar mijn rugzak, tikt iemand me zachtjes maar ferm op mijn schouder. Alsof ik moet worden afgetikt, zoals bij het kinderspel.

‘Mejuffrouw Van Santvoort, u hier?’ Zijn stem komt me bekend voor maar pas als ik me omdraai, zie ik het: het vertrouwde gezicht van Alexander de Bruyckere. ‘Uw haar, ik herkende u onmiddellijk aan uw rode haar. Als wilde vlammen uit uw hoofd, niet te missen.’ Van hem kan ik het hebben. Omdat hij me er niet op beoordeelt.

Zo is het precies gegaan. Exact zo. Ik zou het niet leuk vinden als je hieraan zou twijfelen.

Misschien komt het door zijn grijsblauwe ogen - glinsterende driehoekjes, nieuwsgierig en tegelijk licht spottend - of door zijn statige houding, maar Alexander de Bruyckere lijkt in twintig jaar nauwelijks ouder te zijn geworden. Zijn haar wat minder dik ja, en de kraaienpootjes wat dieper in de gelooide huid maar onmiskenbaar mijn hoogleraar kunstgeschiedenis. Zijn scherpe neus, zijn charmante lach, zijn zware stem: alsof er geen twee decennia maar twee weken tussen hebben gezeten. Een gestolde tijdspanne waar geen duidelijke maat op staat.

Met mijn autosleutels nog in mijn hand kijk ik hem aan en voel dezelfde prettige tinteling als de eerste keer dat ik hem zag.

‘Meneer de Bruyckere, dat is lang geleden’, zeg ik verrast.

Zo blijven we even tegenover elkaar staan en kijken elkaar observerend aan, op zoek naar de littekens die de tijd heeft achtergelaten maar zo te zien, valt de schade mee. Ik zie vooral de man die ik ook de eerste keer zag, net rond de eeuwwisseling. Hoe hij die collegezaal binnenstapte, een flinke stapel boeken onder zijn arm, en ontspannen voor de collegebanken ging staan. Benen licht gespreid, die boeken vol gekleurde Post-its onder z'n ene arm, de andere arm losjes met z'n hand in zijn broekzak. Op zijn gemak, z'n blik geamuseerd over zijn toehoorders glijdend.

Ik herinner me het ongemak toen hij ons zo geruime tijd aanschouwde, alsof we excentrieke bezienswaardigheden waren, of apen in de dierentuin.

Een enkeling schoof op zijn stoel en mij ontsnapte een lachje. Zijn blik kruiste de mijne, bleef even hangen en toen zei hij met vette Vlaamse tongval: 'Zo, dus hier moet ik het mee doen het komende jaar. Nou ja, vooruit dan maar', en hij knipogde even.

'Van dat vroegmoderne kunst of god mag weten wat u hier verwacht te krijgen, vergeet dat onmiddellijk, dames en heren. Wat ik u ga leren', zijn hand schreef zo driftig dat het krijtje piepte over het grote groene bord, 'is Kijken Naar Kunst. Kijk dichtbij, kijk veraf maar kijk wat je ziet. En word verliefd.'

Niemand zat op die miezerige maandagmorgen nog onderuit gezakt. Deze flamboyante Vlaming leek het leven zelf tot kunst verheven te hebben.

'Ja geachte dames en heren, hersenen reageren op kunst, zoals ze reageren op de liefde! Ik zeg het u nu opdat u dat nooit meer vergeet. Als u naar een schilderij kijkt dat u raakt, stillevens, abstract, portret, om het even wat, maar als het u raakt, dan wordt precies dat deel van de hersenen actief dat gerelateerd is aan genot. De mate van bloedstroom neemt toe naarmate

u het kunstwerk mooier vindt. Gelijk het gevoel dat u kijkt naar iemand die u graag ziet. Het hoofd geprikkeld, het hart geraakt.'

Met dat kleurrijke vlinderdasje en die ogen vol ogenschijnlijk zelfvertrouwen en geestdrift, had hij onmiddellijk mijn hart veroverd. En dat beeld is bevroren en heeft dik twintig jaar in de diepvries van mijn geheugen gelegen.

'Het draait niet om mooi.' Dat laatste woord rekte hij uit - 'moooooi' - met een bijna neerbuigende toon, zijn mening duidelijk hoorbaar. In essentie draait het om de totaliteit, het geheel. Zie je de kwetsbaarheid van het object? Van de maker? Je kunt er simpelweg aan voorbij lopen, snel de topstukken afvinken, zonder dat ze werkelijk indruk op je maken. Of je kunt iets, of iemand, diep laten doordringen. Je erdoor laten aanraken. Een museum moet een plek voor resonantie zijn, zo ingericht dat echt contact mogelijk wordt. We hebben resonantie nodig om betekenisvol te kunnen leven, om niet opgesloten te raken in ons eigen hoofd. Wat ik wil, is niet alleen een hartstochtelijk pleidooi houden voor kunst, maar ook voor menselijkheid en medemenselijkheid. Aandacht voor elkaar, want pas dan kun je ook werkelijk kijken en minder oordelen. Naar kunst en naar mensen. Die staan niet los van elkaar. Kunst brengt ons terug tot de kern van onze menselijkheid: het is een plek waar je de verbintenis voelt die wij als mensen met elkaar hebben. Kunst maakt ons, maar onze blik wekt ook die kunst tot leven.'

Zijn blik snel langs de mijne en weer die vluchtige knipoog.

Vanaf die eerste regenachtige ochtend heeft deze erudiete docent mij een van de belangrijkste lessen van mijn leven geleerd. Zelf te kijken. Geen voorgeprogrammeerde audiovisuele tour, o god nee ('Mon Dieu!' riep De Bruyckere dan vol afkeer). Denk zelf. In de kunst, in je leven. Kijk onbevangen en vrij-

moedig. Durf te voelen. En durf af en toe iets wat niet mag, dat gebeurt in de kunst ook. Kleur af en toe buiten de lijntjes. ‘Pas dan leef je echt.’

Ook nu in een andere eeuw, in een ander land weet hij me te verrassen. In die paar seconden dat we elkaar wat beduusd aankijken, gaat dit allemaal door me heen. In plaats van elkaar te omhelzen, schudden we elkaar geestdriftig de hand. ‘Ik had niet verwacht u hier te zien, maar het is me een waar genoegen. De grootste schoonheid is die die je niet verwacht maar die je overvalt. Die je raakt, als een vuistslag tussen je ogen, weet u nog? Enfin, waar gaan we heen?’ zegt hij opgetogen. Even twijfel ik of dit een Vlaamse uitdrukking is om te vragen waar ik naartoe ga, maar hij ziet mijn aarzeling en vervolgt direct: ‘Nee maar, u denkt toch niet dat ik u in uw eentje verder laat gaan, nu we elkaar pas weer hebben gevonden!’

Gevolgd door die vluchtige knipoog, zijn zenuwticje dat in de loop der jaren kennelijk alleen maar sterker is geworden. ‘Die tic heeft mij soms in de meest precaire situaties gebracht. Soms ten goede, maar doorgaans zorgt het enkel voor ellende’, heeft hij me wel eens toevertrouwd. Met gekrulde lippen, wetend dat ik die opmerking ook amusant zou vinden.

‘Wacht, dan sluit ik eerst Loulou af’, antwoord ik, en draai het slot van de deur van het Citroënbuysje om.

‘Bien sûr. Loulou, niet weggaan; baasje komt straks weer terug’, zegt hij terwijl hij zachtjes op de motorkap tikt. Ik kijk hem aan maar hij bespot me niet. Kennelijk vindt hij het net zo gewoon als ik om mijn auto toe te spreken.

‘Mag ik u verrassen? Dan gaan we naar Rue du Bac. Naar de fliefflodderkes, ‘k hebbe u, ‘k hebbe u zoo lief!’

Mijn opgetrokken wenkbrauwen beantwoordt hij met een

verontwaardigd: ‘Guido Gezelle! Amai juffrouw, houdt in Holland dan alles op bij Max Havelaar? Kom, op naar de papillons.’

En hoofdschuddend, half lachend, neemt hij me bij mijn elleboog. En daarna kiest u de bestemming zodat ik ook bijleer.’ Ik ben blij dat hij hiermee terloops benoemt wat ik vanaf het eerste moment stiekem en onverwacht hoop: dat wij voorlopig nog geen afscheid van elkaar nemen. Ik verbaas me over de vanzelfsprekendheid die ook bij die man naast me zo evident lijkt. Maar ik verbaas me er vooral over dat ik dit hoopte, dat ik het zo prettig vind in zijn nabijheid te zijn. Mijn verlangen naar eenzaamheid, dat grote verlangen, blijft halsstarrig achter op de bank van Loulou. Maar niet eens zo heel erg verongelijkt. Wat me zelf verbaast.

Ik zou willen dat ik zo’n moment zou kunnen terughalen. Gewoon de band terugspoelen en dat dan opnieuw beleven. Hoe vaak ik wel niet te horen krijg dat ik niet in het verleden moet blijven hangen. Maar ik kan niet anders dus begin jij nu ook niet. Zeg dat gewoon nooit.

Alles lijkt vanzelfsprekend, merk ik tot mijn verbazing. Niet zozeer de strakblauwe hemel boven de Franse hoofdstad die de witte gevels sterk laat aftekenen of de stroompjes water die over de schoongespoelde trottoirs stromen, maar gewoon: het samen zijn. Deze man naast me, maar amper iets langer dan ik. Zie ons lopen, rustig keuvelend over een straat waar we nooit eerder samen waren. Dwars door een vreemde mix van geuren van gepofte kastanjes, dure parfums en vleugjes penetrante urine. Alsof we in een film figureren waarbij we doen alsof we hier horen, net zo vanzelfsprekend als al die mensen om ons heen. Even geen buitenstaanders.

‘Kijk, we zijn er al’, zegt hij opgetogen - en met een licht hoofdknikje - naar een voordeur. We houden stil voor een statig pand, donkerbruine bekisting om de deur, kitscherige gouden randjes om de etalages en daarboven ‘Le Prince Jardinier’, Deyrolle.

Het is geen pand waar ik zelf naar binnen zou stappen, met dat opgezette hert in een rood colbert en daarnaast een papegaai en een beest dat ik niet echt herken, een ibisachtige of wat dan ook.

‘Niets is wat het lijkt, dat weet u hè’, zegt De Bruyckere tegen me alsof hij mijn gedachten raadt, en met een ruime zwaai houdt hij de deur voor me open.

‘De trap daar achterin de winkel, die moet je hebben.’

Ik volg zijn aanwijzing, loop voorbij de toonbank en stap de trap op. Krakend brengt een houten wenteltrap je al langzaam draaiend naar een andere wereld, zo lijkt het. Met één voet nog op de laatste tree kijk ik verbaasd in het rond en wel duizend paar glazen ogen kijken terug.

Een curiositeitenkabinet van opgezette ijsberen, zebra’s, giraffes en olifantjes. Aan het plafond imposante roofvogels, hun vleugels breed gespreid. Daartussen staan taferelen die regelrecht uit een schilderij van Jeroen Bosch lijken te zijn gestapt. Een skelet van een vioolspelende rat kost je bijna 1500 euro, zie ik op het prijskaartje. De Bruyckere glimlacht als hij mijn verbaasde gezicht ziet, zijn genoegen is zichtbaar. ‘Te duur? Deze geprepareerde vlieg kost u slechts viereenhalve euro, daar gaat u uw Sancerre niet mee bekostigen hier op het terras’, zegt hij terwijl hij het insect op zijn handpalm houdt en het tegen het zonlicht bekijkt. Een begrip op het gebied van taxidermie, deze familie Deyrolle, vertelt De Bruyckere, zijn hand met de vlieg nog steeds omhoog.

‘Het stof van de Revolutie van 1830 dwarrelde nog rond